
Koninklijke heem- en geschiedkundige kring “Jan Broeckaert” vzw

Nieuwsbrief

In deze Nieuwsbrief

Innocente Maria afgevoerd naar het Klein Geel

De vrijwilligers van het gemeentearchief

Beernaerts' fabriek in Overbeke

De openbare verlichting in Wetteren

Erfgoed en cultuur

Verschijnt 3 keer
per jaar
April 2020
24ste jaargang

Vlaanderen
verbeelding werkt

Colofon

Erevoorzitter

Alfons Rasschaert

Voorzitter

Erik Van der Haegen

erik.van.der.haegen@telenet.be

Ondervoorzitter

Hubert Keuppens

hubertkeuppens2@telenet.be

Ere-secretaris

Willy Tondeleir

Penningmeester/secretaris

Fernand Schamp

fsw1@skynet.be

Museumgids

Luc Bontinck

luc.bontinck2@telenet.be

Tentoonstellingen

Christiane Van Impe

vanimpe.christiane@skynet.be

Bibliotheek

Karel François

françois.vanherreweghe@telenet.be

Bestuursleden

Jeroen Trio

jeroen.trio@wetteren.be

Martin Bogaert

bogaertmartin8@gmail.com

Erik Lorré

e.lorred@telenet.be

Koen Luyckx

koenraad.luyckx@telenet.be

Inhoud

Voorwoord	1
Innocente Maria afgevoerd naar het Klein Geel	2
De vrijwilligers van het gemeentearchief	6
Beernaerts' fabriek in Overbeke (deel 1)	8
De openbare verlichting in Wetteren	12
Erfgoed en cultuur	15

Werkgebied

De gemeenten Wetteren, Massemen en Westrem.

Museum in coronatijden

Het museum blijft voorlopig gesloten wegens de lockdown. Zodra de Veiligheidsraad het licht op groen zet openen we onze deuren opnieuw.

Vanaf dan kan je een afspraak maken voor een bezoek aan het museum via fsw1@skynet.be (Fernand Schamp) of via de dienst Toerisme, Markt 1, 9230 Wetteren (ingang via de Kerkstraat) tel. 09 366 31 04.

We hopen dat we in de volgende nieuwsbrief de normale openingsdagen van het museum kunnen medelen voor de rest van het jaar.

Lidmaatschap

Het lidmaatschap bedraagt 12 euro voor één jaar. Lid worden kan tijdens de openingsuren van het museum of door overschrijving op rekeningnummer BE21 0682 1293 2003.

Meewerken aan dit tijdschrift

Elke bijdrage over Wetteren, Massemen of Westrem over een heemkundig of historisch onderwerp komt in aanmerking voor opname in de Nieuwsbrief.

De redactie behoudt zich het recht voor artikels te aanvaarden of te weigeren.

Mail je bijdrage door naar fsw1@skynet.be (Fernand Schamp) of zend ze naar de Koninklijke heem- en geschiedkundige kring Jan Broeckaert, p.a. Kerkstraat 31, 9230 Wetteren.

En toch is er licht in de duisternis

Corana deedte ons een ferme uppercut uit, we wankelden, maar zijn niet knock-out gegaan. Langzaam kruipen we weer recht.

Ons museum hebben we noodgedwongen moeten sluiten, Erfgoeddag 2020 kon niet doorgaan. De Wetterse topdagen die voor ons museum telkens een topdag zijn, vallen misschien in het water. En hoe het zit met Wetteren kermis weten we ook nog niet. Zelfs deze nieuwsbrief kwam bijna in de papiermand terecht.

Voor **Erfgoeddag** 2020 rond het thema 'Licht' hadden we een mooie tentoonstelling op poten gezet over de openbare verlichting in Wetteren. Deze tentoonstelling zal je kunnen bezoeken van zodra ons museum weer open mag. We houden je op de hoogte. Op de tentoonstelling geven we een overzicht van de openbare verlichting, eerst met olie, daarna met gas en we gaan tot de eerste aansluiting op het elektriciteitsnet. We tonen handgeschreven documenten uit de tijd van Napoleon en later en we laten je kennis maken met het verdwenen beroep van lantaarnaansteker.

De vrijwilligerswerking in het gemeentearchief is ook stilgevallen. Net nu we in onze nieuwsbrief beginnen met een kleine serie over de vrijwilligerswerking. Karin Piens bijt de spits af. De gemeentearchivaris is er gerust in dat, eens de crisis overwonnen, de vrijwilligerswerking weer op toerental zal komen.

Hebben wij momenteel te lijden van het coronavirus, dan was het leven in voorbije eeuwen voor veel mensen ook geen pretje. Neem bijvoorbeeld het lot dat veel **zwakzinnigen** beschoren was in de 18de eeuw. Zolang ze zich gedroegen konden ze thuis blijven. Viel het gezinsverband weg, dan werden ze door de plaatselijke overheid tegen betaling uitbesteed aan de minst biedende. Werden ze echter onhandelbaar, dan stuurden de wethouders hen naar een instelling voor zwakzinnigen en welk ellendig lot hun daar beschoren was, lees je hierna in het verhaal over de innocente Maria die naar het Klein Geel in Sint-Niklaas werd afgevoerd.

Een ander voorbeeld vinden we in de industriële revolutie van de 19de en 20ste eeuw, met als illustratie hierna de geschiedenis van de **fabriek Beernaerts in Overbeke** en van de vele dikwijls kinderrijke arbeidersgezinnen die voortdurend op de rand van of onder de armoedegrens leefden, en voor hun rechten moesten vechten, terwijl hun werkgevers 'goede sier konden maken'.

Op de voorpagina van deze nieuwsbrief staat een foto van de muurtekening die graffitikunstenaar Caz'n aan de Scheldekaai gemaakt heeft en die hij naar aanleiding van de coronacrisis heeft voorzien van een mondkmasker, Om van deze nieuwsbrief te genieten heb je gelukkig geen mondkmasker of ontsmettende zeep nodig, hoogstens een leesbril. Hou je sterk en binnenkort zeker tot ziens.

Hubert Keuppens
Ondervoorzitter

Innocente Maria afgevoerd naar het Klein Geel

Op 18 december 1769 verschijnt Joannes Adriaen Van de Velde, roepnaam Jan, voor de wethouders van Wetteren en vraagt voor het onderhoud van Maria Joanna, roepnaam Maria, zijn zwakzinnige zuster, een financiële tegemoetkoming van 9 ponden per jaar én vrijstelling van "hoofdgelt koijgelt en settingen" ⁽¹⁾. Zijn moeder Joanna Van de Sande die de zorg had over Maria, is 3 weken daarvoor op 25 november 1769 overleden. Zij was weduwe van Pieter Van de Velde (+24 juni 1766) ⁽²⁾. De wethouders gaan niet in op het voorstel van Jan en houden het voorlopig op de 4 ponden die vroeger al aan de moeder werden toegestaan.

Staet, ende inventaris van goede
die midts desen ghedaen, ende
gemaect wort ten sterfhuijse van
joanne vande sande die weduwe
was van pieter vande velde overleden
binnen dese prochie van wetteren
den 25 novembre 1769.
achterlaetende vier kinderen
die sij constant het huwelijck
met den voorseijden haeren man
verweect heeft, als te weten
marie vande velde overiaerigghe
innocente weese, ende representante
van eenen hoofstaeck van vier
over wien als ghecoren caemervooght
uijt de weth is agierende Louijs
tolliers schepenen
pieter joannes gruloos gehouwt met
joanne judoce vande velde tweeden
hoofstaek, therese, ende joannes
adriaen vande velde hun selfs
bij competentte oude, ende

Staet, ende inventaris van goede
die midts desen ghedaen, ende
gemaect wort ten sterfhuijse van
joanne vande sande die weduwe
was van pieter vande velde overleden
binnen dese prochie van wetteren
den 25 novembre 1769
achterlaetende vier kinderen
die sij constant het huwelijck
met den voorseijden haeren man
verweect heeft, als te weten
marie vande velde overiaerigghe
innocente weese, ende representante
van eenen hoofstaeck van vier
over wien als ghecoren caemervooght
uijt de weth is agierende louijs
tolliers schepenen
pieter joannes gruloos gehouwt met
joanne judoce vande velde tweeden
hoofstaek, therese, ende joannes
adriaen vande velde hun selfs
bij comptente oude...

De moeder had na het overlijden van haar man bij de wethouders verschillende keren aangedrongen op financiële steun om voor haar innocente dochter Maria te kunnen zorgen. Op 27 december 1766 beslissen de wethouders haar vrij te stellen van het betalen van belastingen (zettingen en hoofdgeld) en zeggen haar een vergoeding toe van 4 ponden grooten per jaar. De

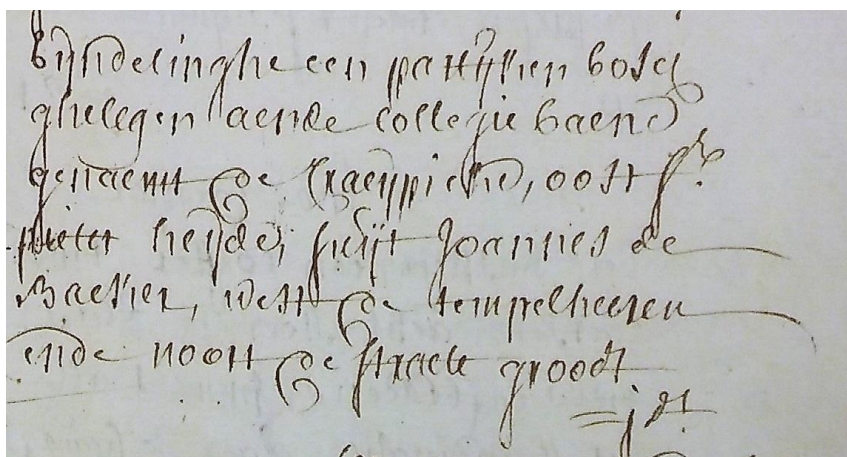
griffier noteert dat als Maria furieus is, zij “distincte extorsien” doet aan haar moeder, broers en zusters.

Jan is het jongste kind van het gezin Pieter Van de Velde en Joanna Van de Sande. Als hij zijn vraag stelt aan de wethouders is hij nog maar 23 jaar (°3/8/1746) en vrijgezel. Zijn zuster Maria is het oudste kind, ze is 38 jaar. Jan heeft nog twee zussen, Joanna Judoca (°1738) die gehuwd is met Pieter Jan Gruloos en Livina Theresia (°1742). Ze wonen allen op hetzelfde adres in de 'Meulestraete'⁽³⁾.

Innocente Maria uitbesteden

De wethouders proberen Maria aan iemand anders uit te besteden. Tevergeefs, want op 10 mei 1770 beslissen ze dat ze voor de periode van een jaar onder de hoede blijft van Jan. Die ontvangt om te haar onderhouden "van haet (= eten) dranck cleeden en gereeden (= wat behalve eten, drinken en kleding nodig is om te leven) naar staet en conditien sieck ende gesont", de som van 9 ponden, 13 schellingen en vier groten courant. Wel zal ter compensatie de grond die Maria bezit, verkocht worden "met het doen van drij sondaegsche kerckgeboden van 14 te veerthien daegen en het brenden eender keersse" (beslissing van 13/09/1770).

Het gaat om een "boschken" met land, genaamd de Craeijpicke, gelegen aan (het einde van) de Collegiebaan in de Warande. Het bos is oorspronkelijk 1 dagwant groot (= 100 roeden = 3359 m²). Bij de verdeling van de erfenis na de dood van haar moeder schat procureur en costumier (= kenner van het gewoonterecht) Leirens d'oude het op 370 gulden en 4 stuivers. Maria erft de helft van het bos (= 1679,5 m²). Omdat ze 'innocent' is, treedt schepen Louijs Tolliers op als haar (kamer)voogd. Hij handelt de verkoop aan procureur Leirens af en op 21 maart 1771 maakt hij de koopsom van 33 ponden groten over aan ontvanger Lodewijk Norbert Venneman. Deze 33 ponden komen overeen met 198 gulden (bij de verdeling van de erfenis werd het stuk bos van Maria geschat op 209 gulden en 2 stuivers).

In 1766 bezat de familie Van de Velde een partijken bosch gelegen aende Collegie baene genaemt de Craeijpicke

Afgevoerd naar Klein Geel

Na één jaar loopt de overeenkomst af en op 8 mei 1771 verschijnt Jan opnieuw voor de wethouders. Zijn andere zuster Livina Theresia, roepnaam Therese, vertoont nu ook tekenen van zwakzinnigheid en hij zegt dat hij onmogelijk kan instaan voor zijn beide zusters. De

wethouders beslissen dat Jan "zaude gaen naer Sinte Nicolaes geseijt het cleijngeel om t' informeren hoe veel men aldaer moeste geven voor onderhaut van diergelijke sotte of innoncente".

Jan gaat op pad naar deze instelling, maar komt niet verder dan "boven locqueren", omdat, zo zegt hij op 16 mei 1771 aan de vergaderde wethouders, men hem heeft aangeraden om "alleenlijk weg te doen Marie sijne suster en met d'ander nog wat patientie te nemen dat sij mogelijk tot haer zelven zaude hebben gekomen als sij de rudessen van marie niet meer en zaude hebben gesien ofte gehoord". De wethouders blijven bij hun beslissing dat Jan in het Klein Geel in Sint-Niklaas moet gaan vragen naar de voorwaarden voor opname.

Dat doet hij nu wel. Onderhoud "van haet en dranck vuuer en ligt" kost dertien ponden grooten per jaar. Bed, lakens en dekens vallen ten laste (van de familie) van de zwakzinnige. Op 26 mei brengt officier Saeij Maria Van de Velde naar Sint-Niklaas. Pieter Schotsaert die zijn kar ter beschikking stelt, vergezelt hen. Jan Van de Velde laat weten dat Therese, zijn andere zuster, voorlopig bij hem blijft en dat hij daarvoor geen vergoeding moet hebben.

Tien jaar lang gaat het goed, maar dan bezorgt Jan een attest waaruit het "quaet gedrag" van Therese moet blijken, wat voor de wethouders reden is om haar uit te besteden bij Jan Van Beneden die daarvoor 5 ponden groten per maand krijgt (beslissingen van 10 mei en 19 november 1781).

De vergeetput van het Klein Geel

Of Therese beter af is dan haar zuster Maria in het Klein Geel weten we niet. De toestanden daar zijn in elk geval mensonterend. De zwakzinnigen zitten er geketend in ijzeren kooien. We nemen er het getuigenis bij van de onderzoekscommissie die de minister van justitie in 1841 in het leven roept. Die moet de toestand bestuderen in en voorstellen formuleren tot hervorming van de bestaande instellingen voor geesteszieken. De commissie bestaat uit 10 leden, waaronder Edouard Ducpétiaux, jurist van opleiding, algemeen inspecteur en hervormer van het gevangeniswezen, en geneesheer-psychiater Joseph Guislain, hoofd van de Gentse psychiatrische inrichtingen en hoogleraar aan de Gentse universiteit. Van elke instelling in België beschrijft de commissie de omstandigheden waarin de krankzinnigen moeten zien te overleven en ze stelt vast dat ondanks alle inspanningen van de voorbije decennia (de tientallen jaren vóór 1841) niets wezenlijks is veranderd⁽⁴⁾.

Klein Geel ligt langs de Breedstraat (rechts boven); het centrum van Sint-Niklaas ligt op +/- 30 minuten gaans in westelijke richting (Atlas der buurtwegen 1841). Op dezelfde plaats is er nu café 't Oud Geel

In Sint-Niklaas zijn er dan drie instellingen, het Ziekhuis van de zwartzusters voor geesteszieke vrouwen uit de welgestelde klasse en het Groot en het Klein Geel, beide rond 1750 begonnen en langs de weg naar Temse gelegen. Het Klein Geel, waar Maria Van de Velde naartoe gebracht is, ligt in de Breedstraat, dan nog te midden de velden op een kwartuur afstand van het centrum. Voor de commissieleden is het met voorsprong de slechtste van alle instellingen die ze bezoeken.

"De tous les établissements que nous avons visités en Belgique c'est peut être celui où nous avons reçu les impressions les plus pénibles nous devons même le considérer comme le plus défectueux de tous. On ne saurait en effet rien s'imaginer de plus contraire au bien être des malheureux qui s'y trouvent que ce lugubre et dégoûtant réduit."

Pierre François Van Buynder, directeur, boer en eigenaar van het pand staat in 1841 samen met zijn vrouw en twee of drie bedienden in voor de opvang van om en bij de 50 'kostgangers'. Die hokken in cellen waarvan de vloeren slecht zijn gevoegd en waar het vuil tussen de opgesloten langs een goot wegvloeit. Licht dringt enkel binnen langs spleten in de deur, vensteropeningen zijn met stobalen toegemaakt. In de slaapzalen hangt een misselijkmakende urinelucht, je kan er amper ademen. Zinnelozen hurken in smerig stro, zijn geketend aan handen en voeten en jammeren, tieren en woelen als wilde dieren. Ze hebben geen werk, vinden geen afleiding noch troost en een priester komt slechts langs als iemand op sterven ligt.

Pas met de wet van 18 juni 1850 werpt het verslag van de commissie vruchten af en moeten het Klein en Groot Geel hun deuren definitief sluiten.

K.M. Lodewijk

-
1. Beslissingen van de wethouders staan in het Resolutieboek 31.12.1768 - 06.03.1794 : Gemeentearchief Wetteren : Historisch archief nr. 55. Hooftegel, koijgelt en settingen = belastingen.
 2. Gegevens over geboorten, huwelijken en overlijdens: zie parochieregisters gemeentearchief Wetteren.
 3. Gegevens over bezittingen en erfenissen: zie staten van goed opgemaakt na de dood van Pieter Van de Velde (1766) en Joanna Vande Sande (1769), gemeentearchief Wetteren, Historisch archief).
 4. Richard Weemaes, *Het sieckhuys 1710-1985*, (Tielt, Lannoo, 1985), 30-31 ; Karel Van Isacker, *Mijn land in de kering 1830-1980, 1. Een ouderwetse wereld 1830-1914*, (Antwerpen, Nederlandsche Boekhandel, 1980), 95 ; Ministère de la justice, *Rapport de la Commission chargée par Mr. le ministre de la Justice de proposer un plan pour l'amélioration de la condition des aliénés en Belgique...*, (Bruxelles, De Mortier, 1842), 80-81.

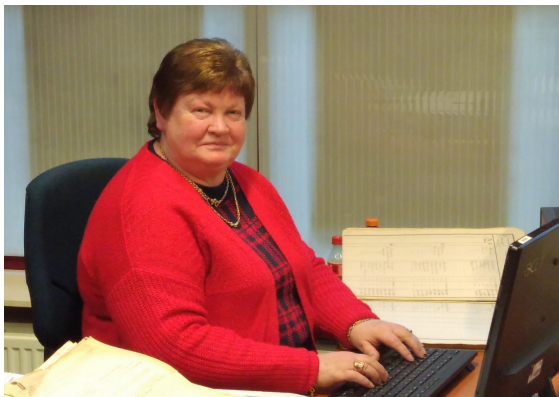
De vrijwilligers van het gemeentearchief

Het gemeentearchief in het oud gemeentehuis is toegankelijk voor onderzoek op dinsdag en woensdagnamiddag (in de toekomst ook op donderdag). Maar kom je er op andere dagen en uren dan zie je er toch altijd enkele mensen naarstig aan het werk. Dat zijn niet alleen de archiefmedewerkers en -onderzoekers, maar ook 'vrijwilligers' die archivaris Jeroen Trio meer dan een handje helpen bij zijn 'titanenarbeid'. Eén van hen is Karine Piens.

Een echte Wetterse, zegt ze zelf, en die bewering hebben we getoetst op haar waarheidsgehalte. Eerst toch even wat meer over Karine zelf en waarom ze vrijwilliger in het archief is. Karine, geboortjaar 1959, heeft haar (in dit geval figuurlijke) broek versleten op de banken van Sint-Geertrudis, zowel van de lagere school als drie jaren van het middelbaar en daarna nog op Sint-Jozef. Haar vader, eerste inspecteur-veiligheidschef bij de Spoorwegen, hoopte dat ze zou verder studeren, maar Karine wilde zo snel mogelijk in het werkelijke leven staan. Een kantoorjob vanaf september 1976 bij Somati, een bedrijf van brandblusapparaten in Erembodegem, stond haar wel aan. Toch deed ze mee aan examens bij het vast wervingssecretariaat en in mei 1979 kon ze als administratief medewerker aan de slag bij het ministerie van tewerkstelling en arbeid. Het geluk was aan haar kant, want ze kreeg als standplaats meteen Gent toegewezen en daar bleef ze de volgende 40 jaar werkzaam bij de dienst inspectie sociale wetten.

Een nieuwe carrière

In 2019, na een carrière van bijna 42 jaar, kwam een einde aan haar dagelijkse trip naar Gent. Karine ging met pensioen, niet dat ze het werk moe was, integendeel, maar fysiek ging het op dat moment niet zo goed meer.

Toch nam ze nog voor ze definitief met pensioen was, via een kennis uit de buurt, al contact op met de gemeentearchivaris. Of hij geen werk op vrijwillige basis had voor een nog vitale jonggepensioneerde. Ze wilde immers niet gewoon thuis zitten vastroesten én op school was geschiedenis één van haar lievelingsvakken geweest. Op 1 mei 2019 begon haar pensioen en de dag erna zat ze al achter de computer in het gemeentearchief.

Daar helpt ze bij het inventariseren van de doodsprentjes die vanuit het documentatiecentrum van de heem- en geschiedkundige kring zijn overgebracht naar het gemeentearchief. Ze verwerkt de dagstaten van de door de technische dienst van de gemeente in de jaren '70 en '80 tewerkgestelde werklozen. Ze ontsluit het bevolkingsregister 1838 van de gemeente Wetteren. Ze heeft geholpen bij het zoeken naar en inscannen van foto's naar aanleiding van 60 jaar gemeentelijke kleuterschool, etc, etc.

Karine vind je trouwens niet alleen één voormiddag per week in het gemeentearchief. Je kan haar ook elke zaterdag in Christus Koning aan het werk zien bij de wekelijkse voedselbedeling en één keer per maand draait ze als vrijwilliger mee in de cafetaria van het woon- en zorgcentrum Sint-Jozef.

Lieske Pautjes en haar zoon voor hun snoepwinkeltje in de Fl. Leirensstraat

Een echte Wetterse

Karine kan er prat op gaan een echte Wetterse te zijn. Ze is geboren in Gent en getogen in Wetteren, haar vader was van de Boskant, haar moeder van Wetteren en ook haar grootouders waren geboren Wetteraars.

Haar betovergrootmoeder langs moeders kant was in heel Wetteren gekend als Lieske Pautjes. Haar echte naam was Maria LOUISA Alice De Pauw, geboren in Wetteren op 21 december 1877. Ze had op de hoek van de Lange Berg- en de Hoogstraat een snoepwinkel waar ze ook sigaretten (per stuk) verkocht en in haar 'salon' kon je genieten van haar alom geprezen ijskroom. De ouderen onder ons krijgen nu het water in de mond.

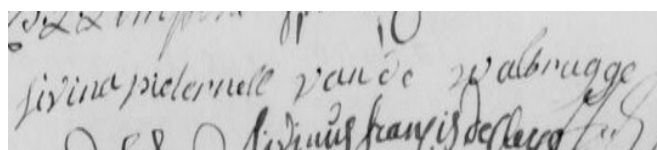
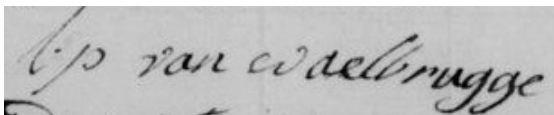
Een en ander zat in de familie want Lieskes vader was zelf ook winkelier in de Hoenderstraat en melkleurder. Hij werd wel geboren in Sint-Jans-Molenbeek (1851), maar dat kwam omdat zijn vader bij de spoorwegen werkte. Die vader was trouwens wel in Wetteren geboren en na wat opzoekingen op de site van het rijksarchief vinden we de stam De Pauw in Wetteren terug tot het begin van de 17de eeuw.

K.M. Lodewijk

Te vondeling gelegd aan de Waelbrug

Op donderdag 31 januari 1805 trouwt in Massemen-Westrem Pierre Livine Limpens met Livine Pitronille Van Waelbrugge. Pieter is molenaar in de Van Hauwermeirsmolen. De huwelijksakte vermeldt voor Livina geen ouders en schrijft verder: ... laquelle est trouvé sur le pavé près le pont dite Waelbrugge pendant l'année mille sept cent soixant dix neuf. Meteen weten we hoe ze aan haar familienaam is gekomen. Zij is te vondeling gelegd. Wijlen Jozef de Schamphelaere die de klapper op de staten van goed van Massemen-Westrem heeft gemaakt, denkt dat zij in buurgemeente Oosterzele werd ingeschreven als Livina Verbruggen. We vinden daar voorlopig geen bewijs van.

Livina verschijnt hoogzwanger voor de ambtenaar van de burgerlijke stand. Drie weken later (19 februari) bevalt ze van een zoon die de naam Dominicus krijgt. Het echtpaar heeft dan al een voorhuwelijks kind Ludwina (°27 november 1803). Er worden in totaal 10 kinderen geboren tussen 1803 en 1820. Pieter Limpens overlijdt op 12 oktober 1820. Een jaar later hertrouwt Livina met Joannes Baptista De Vos, die geboren is in Zegelsem en in Oosterzele woont. Hij is slechts 25 jaar oud (zij 42), maar net als haar eerste man, molenaar van beroep. Livina zet haar naam in twee versies en in een mooi handschrift onder haar twee huwelijksakten. Ze krijgt geen kinderen meer en op 16 juli 1824 sterft ze. Ze is slechts 45 jaar oud. Zij is met grote waarschijnlijkheid de enige die ooit de naam Van Waelbrugge gedragen heeft. (De telgen van het adellijk geslacht de Clerck-d'Hurtebize waren wel heren van Walbrugge (gelegen in Tiegem?). In Nederland kwam de naam Walbrugge voor om en rond Groningen (18de eeuw) en in Frans-Vlaanderen heeft in de 14-15de eeuw een familie Walbrugge (de Saint-Omer) geleefd.)

Beernaerts' fabriek in Overbeke deel 1: Opkomst en Bloei

Het ontstaan van de wijk 'Overbeke' valt niet los te koppelen van de komst van de textiel fabriek van Beernaerts. De fabriek Beernaerts Wetteren wordt opgericht in 1884.

In 1896 zijn er 1091 werknemers. Het aantal getouwen bedraagt 1830. Beernaerts is dan de grootste mechanische linnenweverij van België (bron nijverheidstelling 1896).

In 1910 werken er 1810 arbeiders aan 3000 getouwen. In dat jaar worden voor het eerst zelfwerkende getouwen ingevoerd.

In 1935 zijn er al 116 dergelijke getouwen, waardoor het aantal arbeiders sterk terugloopt. Op dat ogenblik vervangt 1 wever 12 wevers. Dankzij deze automatisering kan de fabriek het hoofd boven water houden tijdens de crisis van de jaren dertig.

Is in 1935 de tewerkstelling teruggevallen tot 6 à 700 arbeiders, dan werken er in 1947 opnieuw 1257 arbeiders. De productie bestaat hoofdzakelijk uit het vervaardigen van katoenen en linnen weefsels.

Vanaf 1953 verloopt de productie in stijgende lijn, vooral 1957 is zeer gunstig. In die periode ligt 50% van de afzetmarkt in het buitenland, onder andere in Nederland, Noorwegen en Tunesië. Daarna gaat het snel bergaf. In 1961 wordt een concordaat aangevraagd en het jaar erop sluit de fabriek.

Wie was Felix Beernaerts ?

Felix Josephus Beernaerts wordt in Gent geboren op 24 augustus 1845 . Op 16 december 1880 huwt hij met Adeline Marie Thérèse Mercier. In 1884 koopt Felix een stuk grond gelegen in de wijk Overbeke en bouwt er een kleine weverij.

Het echtpaar Beernaerts-Mercier blijft in Gent wonen, in een pand in de Vlaanderenstraat 7. Op dat adres heeft de onderneming ‘**Anciens Établissements Félix Beernaerts Société Anonyme**’ haar administratieve zetel en magazijnen. De volledige administratie, verkoopdienst, boekhouding en verzendingsdienst worden geregeld vanuit het pand in de Vlaanderenstraat.

Groei van Beernaerts fabriek

De firma Beernaerts is oorspronkelijk een Gentse onderneming met een katoenspinnerij gelegen aan de ‘Boulevard de l’Industrie 298’ (later Nieuwe Vaart) en een weverij in Wetteren, gelegen op het gehucht Overbeke, aan de Gentssteenweg.

De fabriek in Overbeke breidt enorm uit. Het katoen wordt er verwerkt vanaf de grondstof tot volledig afgewerkte producten. Ook de bevolking van Overbeke groeit. Het is een winwinsituatie, de werklieden worden aangetrokken door werkzekerheid en de werkgever kan voordelig produceren, omdat de lonen op het platteland lager zijn dan in de steden en hij heeft er ook minder af te rekenen met een georganiseerd proletariaat.

Werkstakingen

Beernaerts zet Wetteren en Overbeke op de kaart. Zijn bedrijf is in die tijd de grootste industriële weverij van ons land. Toch gaat het hem niet altijd voor de wind. De fabriek heeft regelmatig af te rekenen met werkonderbrekingen.

Op 28 november 1885 wordt in Wetteren de eerste socialistische meeting georganiseerd. Een jaar later wordt een werknemersbond opgericht, de eerste socialistische organisatie. De ‘Werkersbond’ is op 15 augustus 1886 aanwezig op de eerste nationale manifestatie voor het algemeen stemrecht. Na een relatief rustige periode bereiken de acties voor een algemeen stemrecht een hoogtepunt in 1893, wanneer een politieke staking alle belangrijke industriële centra van het land lamlegt.

Op 19 december 1895 wordt in de wijk Overbeke een partijafdeling van de BWP (Belgische Werkliedenpartij) opgericht.

Op 7 maart 1905 breekt opnieuw een staking uit bij Beernaerts, deze keer op initiatief van alle wevers, zowel de katholieke, socialistische als liberale. Hun eensgezindheid dwingt Beernaerts om de eisen in te willigen.

De koe van Wetteren

In maart 1907 breekt de grootste en langstdurende staking uit. Het ‘Gemengd Komiteit’ eist 10% loonsverhoging voor de 4-getouwenwevers. Beernaerts, onverzettelijk en niet in het minst bereid om de eisen van de stakers in te willigen, drijft een wig tussen de eensgezinde stakers. Door het doen van vage beloften en afzonderlijk te onderhandelen met de katholieke ‘Vrije weversgilde’ en de socialistische ‘Broederlijke wevers’ slaagt Beernaerts erin de staking te breken.

In juli 1907 hervatten de leden van de ‘Vrije Weversgilde’ het werk tot woede en frustratie van de socialisten. De staking wordt nog grimmiger. Het wordt een harde syndicale strijd gezien de duur en de omvang van de staking. Meer dan 1200 wevers en hun gezinnen zitten zonder inkomen. Het ondersteunen van de stakers is financieel een zware opgave. De Gentse socialisten ondersteunen de stakingsactie. Er wordt beroep gedaan op nationale solidariteit. In de krant *Vooruit* verschijnen bijna dagelijks lijsten van giften die overal verzameld worden tot zelfs in het buitenland, onder andere in Amerika.

Op de binnenkoer van het vakbonds-lokaal 'De Zon' gelegen aan de 'Vennemansdriesch' richten Leuvense socialisten een volkskeuken in. Er komt een dagelijkse bedeling van brood en soep. Als blijk van solidariteit bezorgen arbeiders uit Aalst in de maand augustus 1000 broden en een koe aan de Wetterse stakers. De koe wordt gebruikt om de honger te stillen. Van haar vel wordt een vlag gemaakt: 'de **koevlag**'.

In september 1907 worden uiteindelijk onderhandelingen aangevat tussen Beernaerts en de Gentse socialistische voorman Edward Anseele, die de staking graag beëindigd wil zien voor de nakende verkiezingen in oktober 1907. Op 18 september 1907 wordt de staking dan ook officieel beëindigd.

Opvolging verzekerd

Felix Josephus Beernaerts overlijdt in Gent op 16 maart 1912. Het bedrijf dat op dat moment één van de belangrijkste textiel fabrieken van het land is, komt in handen van de erfgenamen. De beheerraad bestaat uit Félix Beernaerts junior als voorzitter en Albert Loicq-Beernaerts en Gustave Beernaerts als beheerders. In de raad van commissarissen zetelen Marie Beernaerts, Clara Beernaerts, Félix Loicq en Jacques Waterloos-Loicq. Algemeen directeur is Arthur Gosselin.

Het bedrijf exploiteert, alles samen in de vestigingen Gent en Wetteren, 3000 weefgetouwen en 35000 spoelen. Zonder dat er enige tussenkomst van een vreemd bedrijf aan te pas komt is de firma Beernaerts in staat om zelf in te staan voor alle bewerkingen die de ruwe grondstoffen dienen te ondergaan om een volledig afgewerkt stuk textiel te vervaardigen.

Het productieproces vanaf de spinnerij, de weverij, de 'appret' (sterken = stijven en glanzen), de voorbereiding, de blekerij, de 'lainage' (wollen of haar optrekken vb. flanelle) tot zelfs het confectieatelier. Alles wordt verwezenlijkt in eigen bedrijf.

Ook voor de aandrijfkracht voor de fabriek en het opwekken van de nodige stroom voorziet het bedrijf in eigen behoeften door middel van 3 stoommachines en generatoren.

De twee vestigingen samen beslaan een totale oppervlakte van meer dan 56000 m². Er worden 2200 personen tewerkgesteld.

Een veelheid aan afgewerkte stoffen

De 'S.A. Anciens Établissements Félix Beernaerts' produceert een groot assortiment afgewerkte producten:

- ongebleekte, gebleekte en geverfde katoendraad
- gebleekte 'fil mixte'
- nog niet behandeld geweven doek van puur katoen of gemengde draad
- gebleekte of geverfde stoffen in allerlei breedtes
- calicot: katoenen weefsel voor Jacquard tafelkleden, handdoeken, zakdoeken
- 'toile d'Irlande': katoenen weefsel, soort canvas
- madapolam : gladde, sterk geappreteeerde katoenen stof, bedoeld voor het vervaardigen van huishoudlinnen. Deze stof is genoemd naar een wijk van de stad Narsapur in Indië.
- cretonne: katoenen stof voor gordijnen beddenlakens enz. die gemakkelijk kan bedrukt of geverfd worden
- batist: fijndradig, min of meer doorschijnend weefsel in effen binding, oorspronkelijk in linnen, later ook van katoen. Het wordt gebruikt voor bloesjes, zakdoeken enz.

Een verzamelaar van prijzen

De firma Beernaerts neemt deel aan meerdere (wereld)tentoonstellingen en oogst daarbij regelmatig eremedailles en diploma's:

- wereldtentoonstelling Antwerpen 1885: zilveren medaille
- wereldtentoonstelling Antwerpen 1894: gouden medaille
- wereldtentoonstelling Amsterdam 1895: diploma 'Erekruis'
- wereldtentoonstelling Brussel 1897: erediploma
- wereldtentoonstelling St.Louis (VS): diploma 'Grand Prix'
- wereldtentoonstelling Luik 1906: erediploma
- wereldtentoonstelling Tourcoing (Frankrijk) 1906: diploma 'Grand Prix'
- wereldtentoonstelling Brussel 1910 buiten categorie, jurylid: diploma 'Grand Prix'
- wereldtentoonstelling Roubaix (Frankrijk) 1911: diploma 'Grand Prix'

Roger Rasschaert - Lisette De Graeve

De openbare verlichting in Wetteren

Erfgoeddag 2020 is niet kunnen doorgaan, maar wordt verschoven naar 2021. Het thema 'De Nacht' verhuist ook naar volgend jaar. Dat thema leek ons – toen corona nog niet onder ons was – een ideale gelegenheid om in het Wetters verleden op zoek te gaan naar de middelen waarover de gemeente beschikte om straten en pleinen te verlichten. De tentoonstelling die we daarrond hebben opgezet, moeten we voor onbepaalde tijd uitstellen, niet afstellen,

De oudste 'verlichtings'documenten

In haar begroting voor 1813 schrijft de gemeente 198 florijnen in om twee lantaarns te laten maken, de ene aan de brug over de Schelde, de andere aan de toegang tot de gemeente op de weg komend van Gent. Het is meteen het oudste document dat we in het gemeentearchief terugvonden in verband met de straatverlichting.

De lantaarns moesten aangestoken worden. Het oudste document dat we hierover vonden dateert van 30 januari 1822. Als uitgave nr. 48 staat genoteerd: “ Betaelt aan Frans Taragola en Van der Verren voor het aansteken der Lantarens gedurende January, 56 florijnen, 16 centiemen”.

Nu en dan werden lantaarns bijgemaakt en geplaatst, maar het totaal aantal lantaarns konden we niet achterhalen. Openbare verlichting was in die jaren eerder uitzondering dan regel, ook al had de gemeentelijke overheid al langer begrepen dat ze het verkeer op gevaarlijke plaatsen veiliger maakte en nachtelijke criminaliteit hielp voorkomen.

De lantaarns van vroeger, in de eerste helft van de negentiende eeuw, waren glazen kastjes, bevestigd op stevige houten staken, waar een olielamp in brandde. De daarvoor gebruikte olie was plantaardig, meestal raapzaad- of koolzaadolie.

Gemeentelijke voorschriften legden de lantaarnaanstekers een aantal verplichtingen op. In de winter van 1819, van september tot en met maart, moesten de lantaarns aangestoken worden om 16 uur en gedoofd om 23 uur. Vanaf april tot en met augustus werd geen verlichting voorzien. De lantaarnaanstekers moesten ook een extra ronde doen om de goede werking van hun lantaarns te controleren.

Verlichting op petroleum

Rond 1860 schakelde de gemeente over naar petroleumlampen. De petroleum, die in houten vaten vanuit de Verenigde Staten naar Antwerpen werd verscheept, werd jaarlijks via een aanbesteding gekocht bij een handelaar uit onze regio. De voorraad werd bewaard in het gemeentehuis. De verlichting werd goedkoper en de petroleumlampen verspreidden zichtbaar meer licht.

Er verschenen al vlug meer lantaarnpalen aan de toegangswegen van onze gemeente, aan de kruispunten, maar ook aan de huizen en scholen én aan overheidsgebouwen, zoals het gemeentehuis en de rijkswacht. Zowat elke wijk had op den duur zijn lantaarns en zijn eigen lantaarnaansteker.

Het gasgesticht

In heel Europa werden op het gebied van verlichting merkwaardige uitvindingen gedaan. Elk van de nu volgende uitvindingen of verbeteringen kreeg al snel toepassing. Er was de uitvinding van de gaslicht. Het gas werd opgewekt in een gascentrale en van daaruit verdeeld naar gaslantaarns in de omgeving.

Uit De Schelde februari 1907

De hele dag waren er feestelijkheden in het centrum, waaronder een groot festival voor harmonieën, fanfares en zangmaatschappijen en om 21 uur een prachtig vuurwerk op de Vennemansdries. (Felix Beernaertsplein). De gedenksteen van deze inhuldiging staat in ons museum en zal te zien zijn op de tentoonstelling over de verlichting.

Elektriciteit

Ondertussen zochten wetenschappers en andere uitvinders naar nieuwe en betere middelen voor (openbare) verlichting. Ze deden onverminderd proeven met elektriciteit en na vele aanpassingen stelde Thomas Alva Edison in 1879 zijn gloeilamp van betere kwaliteit voor.

In Wetteren werd op 15 december 1923 de allereerste aansluiting op het elektriciteitsnet uitgevoerd. Het zal je niet verwonderen dat die aansluiting gebeurde in het gemeentehuis. De factuur die volgde vermeldde 130,00 BEF, waarin het plaatsen van de meter (teller) begrepen was.

Hier in Wetteren kwam de oprichting van zo'n gasfabriek voor het eerst ter sprake in 1864. Het initiatief kwam van een zekere D. Salcher uit Sint-Jans-Molenbeek die zichzelf aanpreef in een brief aan het gemeentebestuur. Hij zou in meerdere gemeenten van ons land al eerder gasinstallaties hebben gebouwd. Het gemeentebestuur nam toen nog geen beslissing.

Pas in 1904 besprak het gemeentebestuur opnieuw de oprichting van een gascentrale. In 1906 verleende de Bestendige Deputatie van de provincie de nodige machtiging.

Op zondag 16 juni 1907 had de plechtige inhuldiging van het gasgesticht, gelegen nabij de Aard (Gasdreef), plaats.

Niet lang daarna – op 17 november 1924 – installeerde Jules De Pauw, 'elektriker' uit Kwatrecht, de eerste elektrische lantaarn, ter hoogte van het huis van Theophiel De Gussem, wonende in Kruisen. Hij rekende voor wat we toch een mijlpaal kunnen noemen voor de Wetterse openbare verlichting, de som aan van 80 frank.

Tentoonstelling

De opening van de tentoonstelling 'Wetteren verlicht' in ons museum, is uitgesteld tot latere datum. We tonen je op de tentoonstelling niet alleen documenten, foto's en tekeningen, maar ook oude (straat)lantaarns én de brandstof waarmee ze gevoed werden. We hebben het over enkele lantaarnaanstekers die in 1924 aan het werk waren.

We behandelen niet alleen de openbare verlichting, maar ook andere meer 'huiselijke' manieren van verlichting én we stellen zoveel mogelijk van die oude verlichtingsmiddelen in werking. Vergeet dus, als het museum weer open gaat en je de tentoonstelling kan bezoeken je brandblusapparaat of branddeken niet. (Grapje).

Hubert Keuppens

Erfgoed en cultuur

Hugo Van den Berghe is niet meer

Hugo Van den Berghe is op 23 februari op 76-jarige leeftijd overleden in De Haan. Hij werd in Wetteren geboren op 19 juni 1943. We hebben hem weten debuten bij het Wetterse amateurtoneel. Hij zal zo'n 15 jaar geweest zijn. Hij speelde bij Toneel Vandaag in Brussel en bij het Nederlands Toneel Gent (NTG), waarvan hij in de jaren '90 directeur was. Hij was ook dikwijls te zien op tv, we denken bijvoorbeeld aan de feuilletons Beschuldigde Sta op, Flikken, Recht op Recht, Spoed, Heterdaad en Cordon.

Wetteren culturele hoofdstad van de regio.

Een gewaagde uitspraak maar misschien toch wel terecht. We sommen even op: het aanbod van cc Nova, de collectie en de activiteiten van de bibliotheek, de initiatieven van de vele wijkcomité's: Westrem leeft, Boskant 66, THOG Massemen, parochiale werken Overbeke, de Sint-Niklaasvrienden van ten Ede..., de lezingen, optredens en andere activiteiten van Het Gesproken dagblad, de Corridor, OKRA, KVLV, Davidsfonds...

Boek over 100 jaar R.F.C. Wetteren

Royal Football Club Wetteren heeft stamnummer 95 en vierde onlangs haar honderdste verjaardag met de uitgave van een kanjer van een boek: 450 bladzijden en ontelbaar veel foto's van weleer, gelardeerd met anekdotes, pittige verhalen, voetbaluitslagen en rangschikkingen. Het boek is zijn geld – 35 euro – meer dan waard. Het kan gekocht worden in de lokale krantenwinkels.

Wetters religieus erfgoed online te bekijken.

Je kan het religieus erfgoed van enkele van onze Wetterse kerken online raadplegen door te surfen naar <https://erfgoedinzicht.be/>. Ga daar naar Collecties en dan naar Organisatie. Vul daar 'Wetteren' in. Je kan dan kiezen uit de erfgoedcollectie van Sint-Theresia Overbeke, Kristus Koning (Wetteren-Zuid) en Sint-Getrudis. De moeite van een bezoekje waard.

Professionele ambassadeurs voor Scheldeland.

Enkele Wetterse ondernemers hebben zich door Toerisme Oost-Vlaanderen en Toerisme Scheldeland laten bijscholen tot toeristische ambassadeurs. Zij kunnen gasten professioneel onthalen en wegwijs maken in de troeven van de regio Scheldeland. Het zijn B&B Eiland, La Koer, Microbrouwerij Pikaflor, B&B De Stuifduinen, Bloemenlust, Markt 17, Marathon en Heilig Hart Brouwerij.

Naast de Sint-Gertrudiskerk komt een Kerktuin

Voor de aanleg ervan krijgt de gemeente 250.000 euro subsidies. De kerktuin komt in de plaats van het gesloopte appartementsgebouw De Vos en zal een groene link vormen tussen de Markt en de Rode Heuvel. De subsidies komen van het departement Omgeving Vlaanderen, dat een oproep 'Proeftuinen voor ontharding' had gelanceerd.

De kamsalamander wordt in de watten poelen gelegd

De kamsalamander heeft er enkele poelen bijgekregen, dit keer op grondgebied Smetlede. Hoort de salamander wel thuis in de rubriek Erfgoed en Cultuur? Ja, want de poelen liggen in de vallei van de Serskampse beek, een groter landschappelijk gebied waar een geheel van gevarieerde erfgoedelementen aanwezig is. De vallei van de Serskampse beek ligt op het grondgebied van de gemeenten Wetteren (ook Massemen), Wichelen en Lede.

Wandelen langs Trage Wegen.

Het Galgenpad in Westrem is opnieuw uitgestippeld en bewegwijzerd. Een aanrader als je onze deelgemeente Westrem beter wilt leren kennen.

Verliefd op de bevrijder.

Dirk Musschoot schreef een boek over de honderden Vlaamse vrouwen die na de bevrijding in 1944 verliefd werden op een Britse militair. Hij vertelt ook het liefdesverhaal van de Wetterse Marie Vergaert. Het boek 'Sweethearts, verliefd op de bevrijder' kost 24,99 euro en is onder andere te koop in de Standaardboekhandel in de Stationsstraat,

De carnavalsstoet in mineur

De carnavalsstoet kon op zondag 16 februari wegens stormweer niet uitgaan. Dat is in het verleden nog maar één keer gebeurd, in 1985 toen sneeuw en ijzel spelbrekers waren. De carnavalisten hebben het niet aan hun hart laten komen en bliezen verzamelen op de Markt. In stoet maar zonder wagens bezochten ze de de cafés die hen hadden gesponsord. De kindercarnavalsstoet op zaterdag 15 februari was wel een succes.

Erfgoeddag 2020 uitgesteld wegens corona

De Erfgoeddag van zaterdag 25 en zondag 26 april werd uitgesteld en is verschoven naar 2021. Het thema van dit jaar 'De Nacht' verhuist eveneens naar volgend jaar en het thema voor volgend jaar 'Onderwijs' zal aan bod komen in 2022 (als er ondertussen geen ander virus op bezoek komt),

Nog afgelast door corona

De herdenking van de Slag om Kwatrecht van zaterdag 16 mei.

KIDrock, het muziekfeest van begin juli voor kinderen.

De deelname van fanfareorkest Volksopbeuring aan de open Nederlandse kampioenschappen in Friesland.

De Ros Beiaardommegang in Dendermonde/

Afhaaldienst van de bibliotheek

De bibliotheek moest de deuren dan wel sluiten, maar wilde haar gebruikers niet in de steek laten. Ze zette vanaf vrijdag 3 april een afhaaldienst op. coronavrije boeken, cd's en dvd's kan/kon je online bestellen en na afspraak afhalen aan de ingang van de bibliotheek. Meer info op <https://wetteren.bibliotheek.be/afhaalbibliotheek>,

Voordelen van het lidmaatschap van onze heem- en geschiedkundige kring

Het lidmaatschap van de heem- en geschiedkundige kring “Jan Broeckaert” vzw, bedraagt slechts 12 euro per jaar. Je kan lid worden tijdens je bezoek aan ons museum of door overschrijving op het rekeningnummer BE21 0682 1293 2003.

Ben je lid dan nodigen we je steeds uit op (de receptie van) onze **tentoonstellingen** in het museum (onder andere op onze jaarlijkse kermistentoonstelling).

Ben je lid dan nodigen we je uit op en kan je deelnemen aan onze **evenementen**.

Ben je lid dan kan je deelnemen aan onze **gegidste historische themawandelingen** rond begraafplaatsen, bunkers, verdwenen industrieën, beluiken, enz.

Ben je lid dan kan je met ons op **bezoek** naar **erfgoedbibliotheken** en **musea**.

Ben je lid dan kan je een **rondleiding** krijgen in ons **museum**, tijdens de openingsdagen van het museum of op afspraak, individueel of in groep, bijvoorbeeld met je familie of vrienden.

Ben je lid dan ontvang je drie keer per jaar onze **nieuwsbrief**, per post en als je dat wilt ook via e-mail. In de nieuwsbrief publiceren we bijdragen over het verleden van Wetteren, Massemen én Westrem. Via de nieuwsbrief nodigen we je ook uit op onze activiteiten.

Ben je lid dan kan je, na afspraak, de in onze **bibliotheek** aanwezige literatuur en documentatie raadplegen.

Bezorg ons je e-mailadres

Stuur daarvoor een mailtje naar hubert.keuppens@telenet.be én word ook vriend van onze facebookpagina (<https://www.facebook.com/heemkringwetteren>). Je blijft dan digitaal op de hoogte van onze activiteiten, én je ontvangt onze nieuwsbrief in je mailbox.

Maak gebruik van ons Documentatiecentrum

In het nieuwe secretariaat van ons museum kan je onze gespecialiseerde bibliotheek en archief raadplegen. Ook in de gemeentelijke bibliotheek en het gemeentearchief ben je welkom als je op zoek bent naar informatie over de geschiedenis van Wetteren, Massemen en Westrem.

Werk mee aan onze Nieuwsbrief

Elke bijdrage over heemkunde of geschiedenis van Wetteren, Massemen of Westrem, komt in aanmerking voor opname in onze nieuwsbrief. Wil je iets vertellen over het verleden van je familie uit Wetteren, Massemen of Westrem? Het kan misschien wel via onze nieuwsbrief.

Vrienden van het Museum

Ons heemkundig museum beheert tal van waardevolle voorwerpen. Sommige zijn aan herstelling of onderhoud toe. Ben jij, door opleiding of jaren ervaring, expert in het onderhoud en herstellen van voorwerpen in hout of metaal, van aardewerk, van oude instrumenten, zoals klokken en radio's, van kleding en ander textiel? Weet jij een en ander af van inventariseren of wil je gewoon een handje toesteken? Word dan medewerker van de ‘Vrienden van het Museum’, een enthousiaste groep mensen die zich zonder verplichtingen inzetten voor het beheer van ons gemeentelijk erfgoed. Stuur een mail naar hubertkeuppens2@telenet.be of geef een seintje via 09 369 80 89 (na 20 uur). De werkgroep komt samen op donderdag- en/of vrijdagmiddag.

Openingsdagen heemkundig museum Wetteren - 2020

Het museum blijft voorlopig gesloten wegens de lockdown. Zodra de Veiligheidsraad het licht op groen zet openen we onze deuren opnieuw. Vanaf dan kan je een afspraak maken voor een bezoek aan het museum via fsw1@skynet.be (Fernand Schamp) of via de dienst Toerisme, Markt 1, 9230 Wetteren (ingang via de Kerkstraat) tel. 09 366 31 04. We hopen dat we in de volgende nieuwsbrief de normale openingsdagen van het museum kunnen meedelen voor de rest van het jaar.

Contacteer ons

Via onze penningmeester / secretaris Fernand Schamp, tel. 0479 47 96 64 of 09 369 17 63 of fsw1@skynet.be, Heem- en geschiedkundige kring Jan Broeckaert, p.a. Kerkstraat 31, 9230 Wetteren. Een groepsbezoek kan je ook aanvragen via de dienst Toerisme, Markt 1 (ingang via Kerkstraat), 09 366 31 04.

22AK147

Geneeskundige Commissie van Brugge.

VOORZORGSMAATREGELEN

aanbevolen om de verspreiding der aanstekelijke **GRIEP**, genaamd « **SPAANSCH GRIEP** » onder de bevolking te beletten.

1. Geene ongesteldheid, hoe klein ook veronachtzamen; in afwachting der aankomst van den bijgeroepen geneesheer zich te bed leggen;
2. De zieken en voornamelijk deze aangedaan van longverwickelingen in eene **bijzondere** kamer afzonderen;
3. Zich onthouden van longzieken en personen welke bijna genezen zijn (herstellenden) te bezoeken;
4. Zich zoo goed mogelijk voeden;
5. Zich beschutten tegen koude, bijzonder aan **hals en voeten**;
6. De woonplaatsen en bovenal de slaapkamers in de grootste reinheid houden: deze kamers verluchten en vrijhouden van vochtigheid;
7. Zorgvuldig waken op de reinheid zijns lichaams en zijner kleederen;
8. Dagelijks verscheidene malen **gorgelen** met **gebicarbonateerd water**;
9. Meermaals daags **waterdampen** met « **menthol** » of « **Gomenol** » inademen;
10. Alle vergaderingen en samenscholingen vermijden;
11. Na de genezing de ziekenkamers reinigen en ze doen ontsmetten in geval dat de ziekte vergezeld was door longen ontsteking of andere verwickelingen;
12. **Alle scholen** der stad, van de hoogste tot de laagste, voor een onbepaalden tijd doen **schorsen**.

Brugge, den 4 November 1918

De Secretaris,

Ed. Gilleman.

De Schepen-Voorzitter,

L. DE SCHEPPER.

Brugge, drukkerij G. BARRIAUX-DE GHESELLE, Waalschestraat, 33.

In tijden van corona wordt verwezen naar de Spaanse griep die de door vier jaar oorlog zeer verzwakte bevolking teisterde. Deze affiche somt de maatregelen op die moeten in acht genomen worden. Toen ook moesten zieken afgezonderd worden en was bezoek te vermijden. Vergaderingen en samenscholingen werden eveneens afgeraden.

Verschijnt 3 keer
per jaar
April 2020
24ste jaargang

